

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-42>

УДК 336.67

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

INVESTMENT ACTIVITIES IN UKRAINE: TODAY'S REALITIES

Атамас Олександр Петровичкандидат економічних наук, доцент,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>**Atamas Oleksandr**Dnipro State Agrarian and Economic University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>

У статті проаналізовано сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні, розглянуто вітчизняний та міжнародний аспекти її ведення, визначено головні проблеми забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості національної економіки в контексті реалій сьогодення. Проведено комплексний аналіз факторів формування інвестиційного потенціалу та інвестиційних ризиків на макрорівні, об'єму залучення інвестиційного капіталу в національну економіку, основних перешкод та ризиків низької інвестиційної активності в Україні на сучасному етапі. Визначено динаміку змін показника валового внутрішнього продукту та обсягу капітальних інвестицій в економіку України, запропоновано ключові напрями державної політики щодо активізації процесу залучення інвестицій в національну економіку.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, потенціал, ризики, економіка, динаміка, показник, аналітика.

The article analyzes the current state of investment activity in Ukraine, considers domestic and international aspects of its management, identifies the main problems of ensuring a high level of investment attractiveness of the national economy in the context of today's realities. A comprehensive analysis of the factors of formation of investment potential and investment risks at the macro level, the volume of attracting investment capital into the national economy, the main obstacles and risks of low investment activity in Ukraine at the current stage was carried out. The dynamics of changes in the indicator of gross domestic product and the volume of capital investments in the economy of Ukraine are determined, the key directions of state policy regarding the activation of the process of attracting investments to the national economy are proposed. Investments are one of the most important means of ensuring the state's exit to the European vector of development, achieving real structural shifts in the economy, technological rearmament, and improving quality indicators of activity at the micro and macro levels. The assessment of investment activity in the national economy and its influence on the dynamics of international investment flows has become relevant in view of the transformational nature of the economy, the multi-vector and impermanence of development strategies. In Ukraine, the problems of intensification of investment processes have repeatedly become the subject of scientific research, which mostly related to the study of macroeconomic factors of ensuring investment activity, the development of instruments for attracting foreign investments, and the analysis of certain aspects of investment processes at the national level. However, a number of issues related to the assessment of the state of the national economy and its prospects in the context of today's realities remain unresolved due to the large number of different points of view on the specific content of the information base of such research. There is a need for further practical research in this direction. The purpose of the article is to study the current state of investment activity in the national economy, the formation of the main priorities for its long-term development and the solution of problematic aspects of its management. Special attention is paid to the international experience of conducting investment activities in today's realities.

Keywords: investment activity, potential, risks, economy, dynamics, indicator, analytics.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема досягнення стійкого зростання

економіки України вимагає активізації інвестиційних процесів, переорієнтації з поточного управління і регулювання на довгострокове стратегічне планування. Як зазначають вчені:

«Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик світової економіки XXI століття, поставила перед урядами держав проблему пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища до сучасних вимог здійснення міжнародних економічних відносин» [1, с. 32].

Як свідчить вітчизняна практика, розроблення стратегій розвитку окремих видів і сфер діяльності не забезпечує їх збалансованості за ресурсами, часом, пріоритетами. Тому, необхідно розробити комплексний механізм інформаційного забезпечення системи забезпечення провадження інвестиційної діяльності в економіці України. При цьому, характерною рисою сучасного світового розвитку держав є активізація інтеграційних процесів у світі. Серед існуючих векторів розвитку, – євроінтеграційний курс забезпечує державі місце в системі світових бізнес-відносин. Для України інвестиційна інтеграція – це рух до стандартів цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового ведення бізнесу. Пріоритетність цілей інвестиційної взаємодії України з країнами світу означає необхідність чіткого обґрунтування основних етапів реформування державної політики для покращення інвестиційної діяльності [2, с. 119].

Інвестиції є одним із найважливіших засобів забезпечення виходу держави до європейського вектору розвитку, досягнення реальних структурних зрушень в економіці, технологічного переозброєння, підвищення якісних показників діяльності на мікро- та макrorівнях. Оцінка інвестиційної діяльності в національній економіці та її впливу на динаміку потоків міжнародних інвестицій набула актуальності з огляду на трансформаційний характер економіки, різновекторність і нестійкість стратегій розвитку.

В Україні проблеми інтенсифікації інвестиційних процесів неодноразово ставали предметом наукових пошуків, які здебільшого стосувалися дослідження макроекономічних факторів забезпечення інвестиційної діяльності, розробки інструментів залучення іноземних інвестицій, аналізу окремих аспектів інвестиційних процесів на загальнодержавному рівні. Однак, низка питань, пов'язаних із оцінкою стану національної економіки та її перспективами в контексті реалій сьогодення залишаються невирішеними через велику кількість різноманітних точок зору на конкретний зміст інформаційної бази такого дослідження.

Існує необхідність подальших практичних досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Досліджуючи проблеми розвитку інвестиційної діяльності національної економіки було проаналізовано роботи таких вчених, як: Рогач О. І., Худавердієва В. А., Філіппова С. В., Небрат В. В., Корніяка О. В., Панухник О. В., Швець Ю. О., Бурдило О. В. та інших [3–5; 8–10].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в національній економіці, формування головних пріоритетів її перспективного розвитку та вирішення проблемних аспектів її ведення. Особливу увагу приділено міжнародному досвіду провадження інвестиційної діяльності в реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день, враховуючи, що Україна зазнає щодня суттєвих людських, матеріальних втрат внаслідок повномасштабної агресії, – інвестиційна діяльність стає рушійним компонентом забезпечення можливості відновлення та стійкого розвитку країни на світовій арені. Інвестиційна діяльність відіграє роль основоположного елементу формування пріоритетних складових економічного процесу відновлення та прогресивного розвитку економічної системи країни в цілому. Забезпечуючи ефективні ринкові перетворення на всіх етапах ведення бізнесу, – інвестиції впливають на зростання макроекономічних показників розвитку країни, формуючи складові для глобалізаційних трансформаційних процесів на різних економічних рівнях. Дослідивши праці багатьох сучасних авторів [2–12], можна узагальнити та класифікувати їх погляди щодо факторів ведення інвестиційної діяльності в національній економіці (див. рис. 1). Безумовно, пандемія COVID-19 та вітчизняна війна проти країни-агресора погіршують ведення інвестиційної діяльності в Україні, знижуючи пріоритетність та ускладнюючи провадження інвестиційних трансформаційних пріоритетів. Оскільки поточні завдання пов'язані із оновленням основних засобів та покращенням якісних показників інноваційного розвитку на мікро- та макrorівнях, економічне зростання не можливо досягти без ефективного залучення інвестиційних ресурсів. Розглянемо динаміку обсягів капітальних інвестицій в економіку України за останні роки (рис. 2). Як видно із рис. 2, у 2017–2018 рр. спостерігається сут-

теве зростання обсягу капітальних інвестицій в економіку України, що свідчить про активізацію ведення інвестиційної діяльності в країні (+130,2 млрд. грн.). У 2018–2019 рр. обсяг капітальних інвестицій в економіку України продовжує зростати (+45,2 млрд. грн.), проте вже меншими темпами.

Однак, вже у період 2019–2020 рр. спостерігається зниження обсягів капітальних інвестицій у зв'язку із початком пандемії COVID-19 (-115,9 млрд. грн.). У період 2020–2021 рр. спостерігається зростання обсягів капітальних інвестицій в економіку України (+165,7 млрд. грн.). Крім того, інвести-

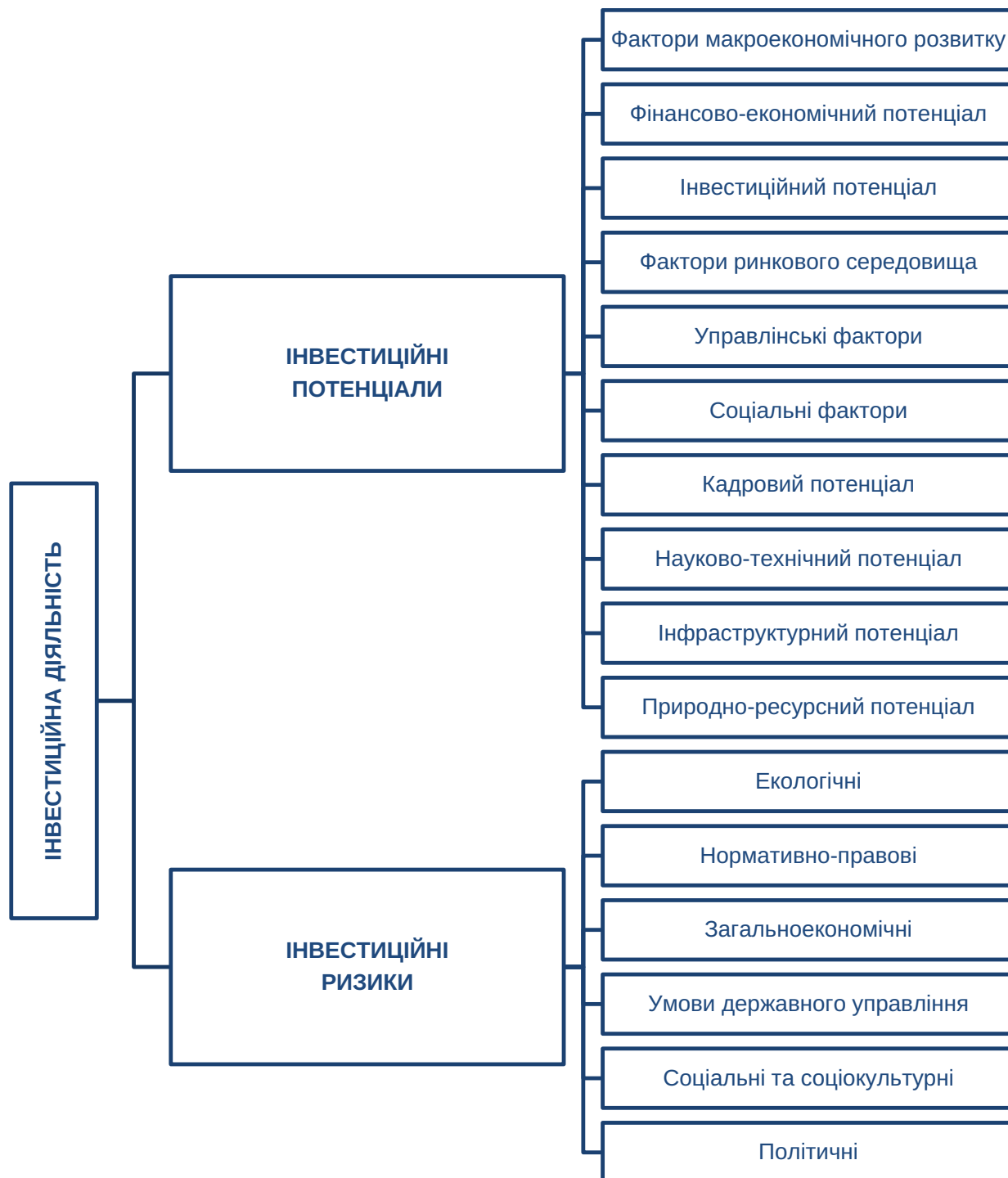

Рис. 1. Структура забезпечення функціонування інвестиційної діяльності в національній економіці в сучасних умовах ведення бізнесу

Джерело: авторська розробка

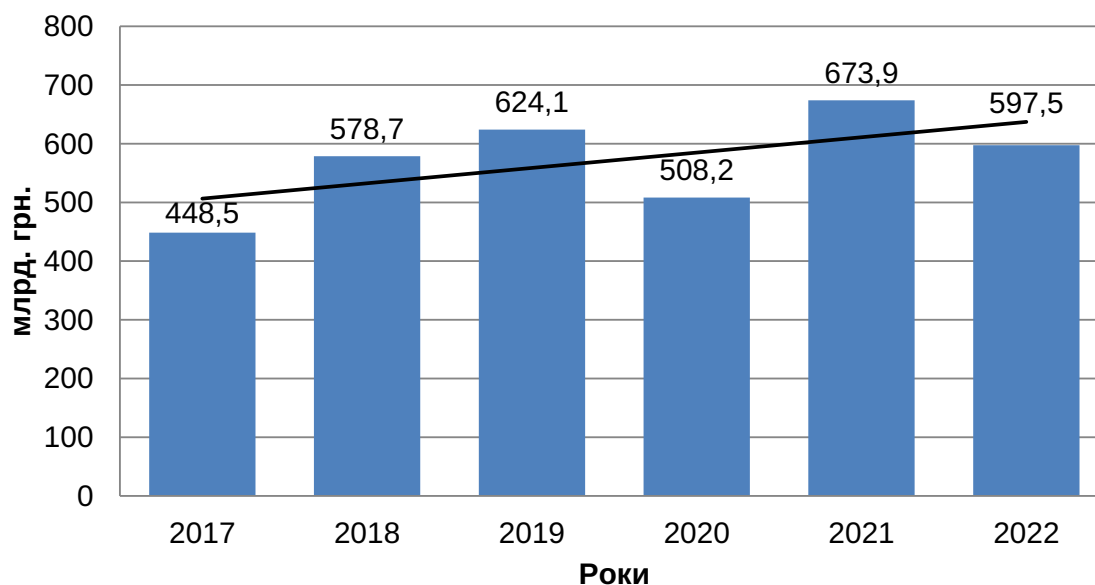

Рис. 2. Обсяги капітальних інвестицій в економіку України у період 2017–2022 років, млрд. грн.

Джерело: побудовано автором на підставі [6; 8]

Таблиця 1

Динаміка зміни показника ВВП та обсягу капітальних інвестицій в економіку України у період 2017–2022 рр.

Показники	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ВВП у фактичних цифрах, млн. грн.	2981227	3560596	3977198	4222026	5459574	4348125
ВВП у відсотках до попереднього періоду	-	119,4	111,7	106,2	129,3	79,6
Капітальні інвестиції (фактична вартість), млн. грн.	448461,5	578726,4	623978,6	508217,8	673899,2	521577,5
Капітальні інвестиції у відсотках до попереднього періоду	-	129,1	107,8	81,5	132,6	77,4
Капітальні інвестиції у відсотках до ВВП	12,6	14,6	14,8	9,3	12,3	8,7

ційна активність у 2019–2020 рр. характеризувалась відставанням від динаміки економічної активності, а частка капітальних інвестицій у ВВП України зменшилась у 2020–2021 рр. порівняно із попередніми роками (табл. 1). У період 2021–2022 рр. спостерігається суттєвий спад обсягів капітальних інвестицій в економіку країни (-76,4 млрд грн.), що пов'язано із повномасштабним вторгненням країни-агресора на територію України.

Враховуючи наведені вище обставини, до ключових напрямів державної політики (що сприятимуть процесам активізації залу-

чення інвестицій, зростанню кількісних показників інвестиційних угод) можемо віднести наступні (рис. 3).

Для подолання наслідків кризових явищ та розширеного відтворення в Україні необхідна активізація та збільшення інвестиційної діяльності, яка б забезпечувала це розширене відтворення постійним надходженням фінансових ресурсів. Основними перешкодами та ризиками низької інвестиційної активності в Україні на сучасному етапі є наступні (рис. 4).

Отже, наше дослідження показало погіршення показників інвестиційної діяльності в

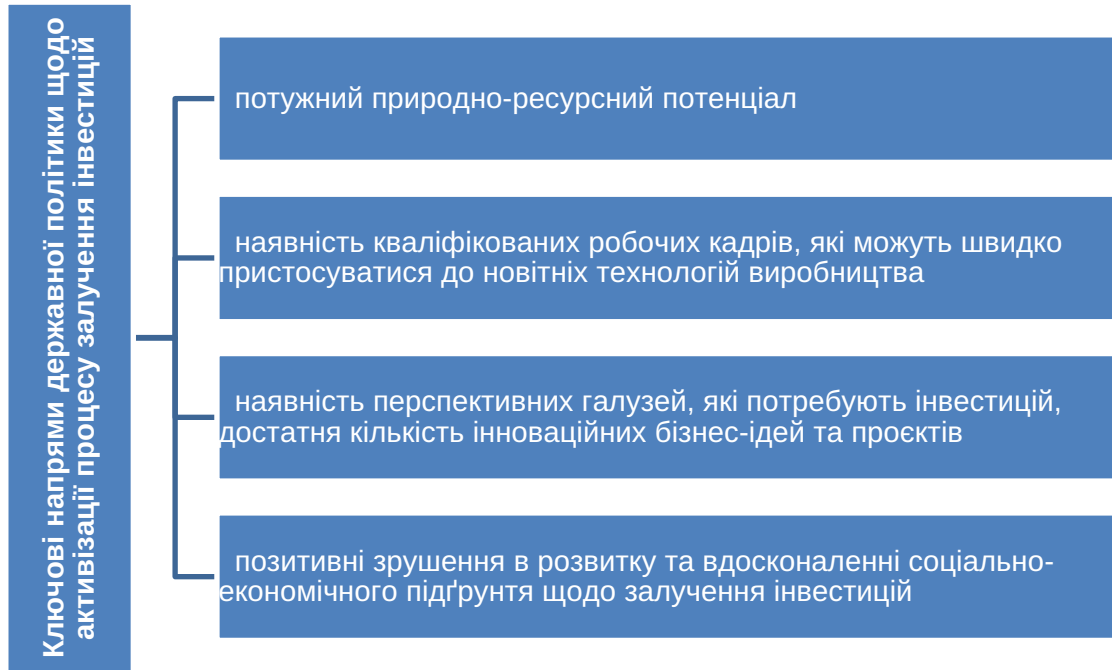

Рис. 3. Ключові напрями державної політики щодо активізації процесу залучення інвестицій в національну економіку
Джерело: авторська розробка

Рис. 4. Основні перешкоди та ризики низької інвестиційної активності в Україні на сучасному етапі
Джерело: авторська розробка

Україні, що було зумовлено низкою факторів. Для виправлення кризового стану в інвестиційній діяльності, який існує наразі, потрібно провести комплекс відповідних заходів, які б покращили рівень інвестиційної привабливості та сприяли залученню більшої частки внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів в економіку України.

Висновки. В результаті дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в економіці України можна констатувати, що впродовж останніх років сформоване необхідне підґрунтя стабільного економічного розвитку

і підвищення інвестиційної привабливості з метою стрімкого залучення інвестиційного капіталу. У статті розглянуто основні негативні економічні фактори, спричинені збройним нападом. З метою відновлення інвестиційного потенціалу знадобиться значна допомога зі сторони закордонних партнерів та тривалий період часу, що, з іншої сторони, дасть змогу вибудувати модель інвестиційних відносин, що відповідатиме сучасним світовим реаліям та сприятиме зростанню зацікавленості зі сторони інвесторів та підвищення інвестиційної привабливості країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інвестиційна діяльність в Україні: Презентація від 19.02.2021. Стан інвестиційної діяльності в Україні. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag96>
2. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент: підруч. / І. О. Бланк, Н. М. Гуляева; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ : НТЕУ. 2021. 388 с.
3. Рогач О.І. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підручник для вузів. Київ : Либідь. 2019 718 с.
4. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України. *Фінанси України*. 2018. № 6. 71 с.
5. Філіппова С. В., Сааджан В. А. Економічний розвиток України: види стратегій та проблеми інвестування в сучасних умовах. Менеджмент як фактор сталого розвитку в координатах парадигми економічних систем: монографія; за ред. С. В. Філіппової, О. І. Продіус. Одеса : Бондаренко М.О. 2021. С. 639.
6. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-21/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says>
7. Звіт про фінансову стабільність. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyni---zvit-pro-finansovu-stabilnist>
8. Небрат В. В., Корніяка О. В. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Грааль науки*. 2022. № 16. С. 31–34. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.06.2022.001>
9. Панухник О.В. Війна та український бізнес. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах. 2022. С. 32–34. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38479/2/FMZKPNES_2022_Panukhnyk_O-War_and_ukrainian_business-_32-34.pdf
10. Швець Ю. О., Бурдило О. В. Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 12, частина 2. 2017. С. 165–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12%282%29__37

REFERENCES:

1. Investytsiina diialnist v Ukraini [Investment activity in Ukraine]: Presentation from 19.02.2021 (2021). Status of investment activity in Ukraine. *Ministry of Economy of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag96>–11p [in Ukrainian].
2. Blank, I., & Hulyaeva, N. (2021). Investytsiinyi menedzhment [Investment management]. A. A. Mazaraki (ed.). K.: *KNTEU* [in Ukrainian].
3. Rogach, O. (2019). arodni investytsii: teoriia ta praktyka biznesu transnatsionalnykh korporatsii: pidruchnyk dlia vuziv [International investment: business theory and practice of multinational corporations: a textbook for universities]. K.: *Lybid* [in Ukrainian].
4. Khudaverdieva, V. (2018). Stratehiia zaluchennia inozemnykh investytsii u ekonomiku Ukrainy [Strategy for attracting foreign investment into the economy of Ukraine]. *Finance of Ukraine*, 6, 71 [in Ukrainian].
5. Filyppova, S., & Saadzhn, V. *Ekonomichniy rozvytok Ukrainy: vydy stratehii ta problemy investuvannia v suchasnykh umovakh* [Economic development of Ukraine: types of strategies and problems of investing in modern conditions]. Odesa: Bondarenko M.

6. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. Bloomberg. Retrieved from: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-21/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says>
7. Zvit pro finansovu stabilnist [Zvit pro finansovu stabilnist]. *Ofitsiynyi sait NBU*. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyni---zvit-pro-finansovu-stabilnist> (in Ukrainian)
8. Nebrat V. V., Korniiaka O. V. (2022) Osoblyvosti mekhanizmiv kapitaloutvorenna ta investuvannia v Ukraini yak chynnyk finansovykh ryzykiv v umovakh viiny ta pisliavoiennoho periodu [Peculiarities of mechanisms of capital formation and investment in Ukraine as a factor of financial risks in the war and post-war period]. *Hraal nauky*, 16, 31–34. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.06.2022.001> (in Ukrainian)
9. Panukhnyk O. V. (2022) Viina ta ukraïnskyi biznes. Formuvannia mekhanizmu zmitsnennia konkurentnykh pozytsii natsionalnykh ekonomichnykh system u hlobalnomu, rehionalnomu ta lokalnomu vymirakh [War and Ukrainian business. Formation of a mechanism for strengthening the competitive positions of national economic systems in global, regional and local dimensions]. Retrieved from: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38479/2/FMZK-PNES_2022_Panukhnyk_O-War_and_ukrainian_business_32-34.pdf (in Ukrainian)
10. Shvets Yu. O., Burdylo O. V. (2017) Otsinka investytsiinoho klimatu v Ukraini: stan, problemy ta shliakhy yoho polipshennia [Assessment of the investment climate in Ukraine: the state, problems and ways its improvement]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 12(2), 165–168. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_12%282%29__37 (in Ukrainian)